TEĀTRIS

Atvērtas sarunas piedāvājums

Dmitrija Petrenko atgriešanās Dailes teātrī ar īru dramaturga Konora Makfērsona lugas izvēli apstiprina viņa mākslinieciskо interesi par padziļinātu psiholoģiju .

ILZE KĻAVIŅA

Skatītāji, kuru meklējumu kompass nostādīts uz dramatiskas psiholoģiskās spēles koordinātām, nekļūdīsies ar Konora Makfērsona "Mirdzošās pilsētas" ("Shining City") iestudējumu Dailes teātrī.

Pirmkārt, izceļama vērtība ir Laura Dzelzīša meistarīgā iejušanās Džona lomā, kas nebūtu iespējama bez mūsdienīga satura dramaturģijas, ko iedarbīgi dzīvā izteiksmē tulkojis Jānis Elsbergs. Režisors Dmitrijs Petrenko līdzsvaro visus izrādes elementus kopīgā atmosfērā ar emocionāli atturīgu un vienlaikus pētnieciski tuvinātu skatījumu.

Režisora atgriešanās Dailes teātrī ar īru dramaturga lugas izvēli apstiprina viņa mākslinieciskо interesi par padziļinātu psiholoģiju. Kā jaunākie Petrenko iestudējumi, piemēram, "Ziloņa dziesma", "Neglītenis" Liepājas teātrī, arī "Mirdzošā pilsēta" fokusē uzmanību uz mūsdienu cilvēka iekšējo attieksmi, pirmkārt, katram individuāli pret sevi un caur sevi – uz attiecībām ar citiem.

Lugas nosaukums un sižets pieļauj daudzslāņainus skaidrojumus, spēlējoties ar kontrastu starp ārējo spožumu un iekšējo atsvešinātību. Ironiski redzams kontrasts starp lugas tapšanas laikā Īrijā piedzīvoto milzīgo ekonomisko uzplaukumu (tā dēvēto "Ķeltu tīģera" periodu) un Dublinu kā modernu, bagātu, "mirdzošu" Eiropas metropoli, kaut arī tajā dzīvojošie cilvēki jutās vientuļāki nekā jebkad agrāk. Luga norisinās pelēcīgā, noplukušā kabinetā, kurā satiekas divi vīrieši (klients un terapeits) – abi ir apmaldījušies, emocionāli izolēti un nespēj atrast savu vietu šajā "mirdzošajā" pasaulē.

Dailes teātra programmiņa precīzi raksturo lugas personāžu mijiedarbību: "Mēs sevi sastopam simptomos, fantāzijās, attiecību konfliktos, seksuālajās vēlmēs un vajadzībās, sapņos, kaunā, sērās vai satiekot spoku. Taču reizēm pietiek ar to, ka otrs cilvēks ir līdzās un skatās kopā ar mums, lai tas, no kā līdz šim esam novērsušies, pamazām kļūtu panesams."[1]

Vai tas ir viss?

Lai gan divas no piecām sižeta epizodēm ir divskati starp Janu un kopīgā bērna māti Nesu (Anete Kursīte), un prostitūtu Lorensu (Mārtiņš Upenieks), centrālos tēmas jautājumus risina divi tēli, kuri krīzes situācijās katrs meklē izeju strupceļā uz savu patieso identitāti. Tie ir psihoterapeits Jans (lomā Andris Bulis) un pacients Džons (Lauris Dzelzītis). Pacientu Džonu vajā vainas apziņa pret zaudēto sievu, bezbērnu laulību, savukārt ārstam Janam izrādās nepieciešams kas vairāk aiz šķietami sakārtotas karjeras, ģimenes un darba, lai gan dzīves skolu izgājušā un mācītāja postenī apzināti atstājušā vīrieša āriene rada respektablu iespaidu. Abu vīriešu vecums rāda pirmo dzīves krīzes situāciju, un zīmīga ir Džona atskārsme par to, ka, apstājoties ikdienas rutīnā, uzplaiksnī eksistenciāls jautājums – nu, un tā arī ir visa dzīve?

> *Dzelzīša skatuviskā eksistence trāpa desmitniekā, spēle harismātiski apbur un liek nešaubīgi ticēt ikkatram vārdam.*

Atpazīstama situācija

Skatuves iekārtojumā scenogrāfs -8 sabiezina sajūtu haosu, līdzīgu varoņu psiholoģijas raksturojumiem. Psihoterapeita Jana dzīvoklis piepildīts ar dažāda stila mēbelēm, izkaltēta koka saknēm un digitāli ekrānā projicētu gleznu[2].

Zīmīgo dažādu priekšmetu faktūru sajaukumu papildina gaismu mākslinieka Antona Andrejuka niansētās gaismas un komponista Edgara Raginska izjustā melodiskā fona partitūra.

Aktieru spēle koncentrēta tēlu pašatklāsmē, visas lomas līdzinās monologiem, katram savas sāpes un vientulība, ilgas un egoisms. Raksturīgi Makfērsona dramaturģijas stilam, teksts ir aprakstošs, detalizēts, katrs personāžs atklāj dziļākās patiesības garos stāstījumos, kas atbilst sarunu terapijas stilam. Iedarbīgi katrs atšķirīgā veidā ir aktieri Upenieks un Kursīte.

Dzelzīša skatuviskā eksistence trāpa desmitniekā, spēle harismātiski apbur un liek nešaubīgi ticēt ikkatram vārdam. Džona skatuviskā eksistence trāpa desmitniekā ar piesātinātu mokošas pašanalīzes procesu, kur katra sarunvalodas aizķeršanās, pārteikšanās, kas dažviet liek pasmieties, ir pārliecinoša.

Grūti teikt, vai izrāde savu augstāko punktu sasniedz emocionāli nokaitētajā Neles un Jana izskaidrošanās ainā vai Džona pašanalīzes sasprindzinātā atklāsmē. Patiesības mirklis katram cits, izrādes koncentrētā darbība rosina apstāties, iespējams, padomāt par lielākiem atskaites punktiem dzīvē un pārskatīt arī savu identitāti. KZ

MARKO RASS/PUBLICITĀTES FOTO

Lauris Dzelzītis Džona lomā.

Anete Kursīte (Nesa) un Andris Bulis (Jans).

Mārtiņš Upenieks Lorensa lomā (no kreisās) un Andris Bulis (Jans).

UZZIŅA

KONORS MAKFĒRSONS, "MIRDZOŠĀ PILSĒTA",
IESTUDĒJUMS DAILES TEĀTRA JAUNAJĀ ZĀLĒ

Režisors: Dmitrijs Petrenko, scenogrāfs: -8, kostīmu mākslinieces Baiba Litiņa, komponists Edgars Raginskis, gaismu mākslinieks Antons Andrejuks.

Lomās: Andris Bulis, Lauris Dzelzītis, Anete Kursīte, Mārtiņš Upenieks, Daniela Žilinska vai Justīne Skutāne.

Nākamā izrāde: 3. novembrī.

[1] Kristīne Balode (Mg.Psych / specializācija psihoseksuālajā un attiecību terapijā).

[2] Endrū Vaiets (Andrew Wyeth) – viens no nozīmīgākajiem 20. gadsimta ASV reālisma un reģionālisma gleznotājiem, kura stilu apzīmē kā melanholisko reālismu. Vaieta gleznas nav vienkāršas realitātes kopijas – tās nodod spēcīgu klusuma, nostalģijas, noslēpumainības un dziļas vientulības sajūtu. Mākslinieka piemita gandrīz fotogrāfiska pietāte pret detaļām. Viņš ar ķirurģisku precizitāti gleznoja katru zāles stiebru, veca koka tekstūru, vēja kustinātu aizkaru vai grumbas portretējamo cilvēku sejās.